

החובל פרק שמיני בבא קמא

פ.ו.

עין משפט
גו מצוה

כל שאינו נמצא כו'. וסומא הא אפיקתיה מדין מיתת בית דין:
כל שיטנו במשפט כו'. דהא אפיקתיה מכלל ושפטו: רב יוסף.
סגי נהור הוה: ברתני^א ושור אינו משלם אלא נוק. כדאמר בפ"ז
(כ), אלץ בעמיטו וינקלה כדן ולא שור בעמיטו: ופטור מדמי ולדו.^ב

HebrewBooks.org © Moznain Publishers. No commercial use allowed.

כדאמר בשור שנגח (א) את הפרה (לעיל
(מב.) אנשים [שמות כא] ולא שוריים: מכה
אזיבו ואמו אין חייב עד שיעשה בהן
חבורה כאלו הן הנחנקין (סנהדרין
דף פה:): עזר ואשה שחבלו באחרים
פטורים. שאין להם מה לשלם:
נתגרשה האשה ונשפחה העזר.
וקנו נכסים: חייבין לשלם. שהרי
מתלה הן חייבין אלא שאין להם מה
לשלם שנכסי מלוג של אשה משועבדים
לבעל לפירות ולירושה (י: גמ' צנס
קטנה של אחרים חבלה למי גדולה
ודאי ידעה הויא: [שנה נעורים לאב.
דמכיב] נעוריה בית אביה כל שנה
נעורים לאביה (אפי' כסף קדושין
שלו: דאי צעי מסר לה אביה
למוכה שחין. דמכיב [דברים כג] את
בתי נתמי לאשה הזה אלמלא צידו
לתמה נעמי שירנה הלך כסף קדושין
נמי לאביה: לא מצי חביל בה.
דאין

וכן היה רבי יהודה פוטרו מכל דניגים שבתורה
מ"ט דרבי יהודה אמר קרא יושפטו העדה
בין המכה ובין גואל הדם על המשפמים
האלה כל שישנו במכה ובגואל הדם ישנו
במשפמים כל שאינו במכה ובגואל הדם
אינו במשפמים תניא אידך ר' יהודה אומר
סומא אין לו בושת וכן היה רבי יהודה
פוטרו מכל מצות האמורות בתורה אמר רב
שישא בריה דרב אידי מאי טעמא דר' יהודה
אמר קרא ^גואלה המצות החקים והמשפמים
כל שישנו במשפמים ישנו במצות חקים וכל
שאינו במשפמים אינו במצות חקים (אמר
רב יוסף מריש הוה אמינא מאן דאמר הלכה
כר' יהודה דאמר סומא פטור מן המצות קא
עבדינא יומא טבא לרבנן מ"ט דלא מפקדינא
וקא עבדינא מצות והשתא דשמעית להא
דר' חנינא (אמר ר' חנינא גודל המצווה
ועושה ממו שאינו מצווה ועושה מאן דאמר
לי אין הלכה כרבי יהודה עבדינא יומא טבא לרבנן מ"ט דכי מפקדינא אית לי
אגרא טפי: ברתני^א זה חומר באדם מבשור שהאדם משלם נוק צער ריפוי
שבת ובושת ומשלם דמי ולדות ושור אינו משלם אלא נוק ופטור מדמי
ולדות (המכה את אביו ואת אמו ולא עשה בהן חבורה החובל בחבירו
ביום הכפורים חייב בכלל * החובל בעבד עברי חייב בכלל חוץ מן השבת
אז בזמן שהוא שלו * החובל בעבד כנעני של אחרים חייב בכלל * רבי יהודה
אומר אין לעבדים בושת * חש"ו פגיעתן רעה * החובל בהן חייב והם שחבלו
באחרים פטורין * העבד והאשה פגיעתן רעה החובל בהם חייב והם שחבלו
באחרים פטורין אבל משלמין לאחר זמן * נתגרשה האשה נשתחרר העבד
חייבין לשלם * המכה אביו ואמו ועושה בהן חבורה החובל בחבירו בשבת
פטור מכולן מפני שהוא נדון בנפשו * החובל בעבד כנעני שלו פטור
מכולן: גמ' בעא מיניה רבי אלעזר מרב החובל בבת קטנה של
אחרים חבלה למי מי אמרינן כיון דאקני ליה רחמנא שבח נעורים לאב
חבלה נמי דאבוה הוי מאי טעמא דהא אפחתה מכספה או דילמא שבח
נעורים הוא דאקני ליה רחמנא דאי בעי לממסר לה למוכה שחין מצוי
מסר אבל חבלה כיון דאי בעי מתחבל בה לא מצוי חביל לא קנייה ליה רחמנא
אמר

משום דלית ליה לרבא רשע רשע אלא משום שאין רריך דמגופיה
דקרא שמעינן דאין משלשים במכות ובאלו נעירות (מכות דף לה.
וש) גבי חייבי מלקיות שוגגין ודבר אחר דלמר ר"ל צפירות ריבמה
תורה חייבי מלקיות כחייבי מיתות היכן ריבמה תורה לאבי אמר
רשע רשע רבא אמר מכה מכה מכה
התם ודאי לא דריש רבא רשע רשע
וכן ר' יוחנן פליג אר"ל ומחייב חייבי
מלקיות שוגגין כשלומוין לא דריש
רשע רשע וכן דההוא פירקא (דף לו.)
אמר גבי לא יהיה אסון ענוש יענש
והא מהכא נפקא מהתם נפקא כדי
רשעמו משום רשעה אחת אמה
מחייבו כו' ומסיק חדא צמימה וממוין
ודלא במלקות וממוין לא דריש רשע
רשע והיינו טעמא דרבא ור' יוחנן
וההיא סוגיא כצרי ללא דרשי רשע
רשע אלא לענין דברים שהן בגוף
המלקות דקרא דרשע בגוף המלקות
כתיב והיה אם בן הכות הרשע אכל
לפטור מממון שהוא צהדי מימה
ומלקות שאין בגוף המלקות לא דרשינן
אבל ממכה שיהי ליה רבא שפיר
דנתשלומין כתיב מכה צממה ישלמה
ואציי אית ליה אפי' התם ג"ש דרשע
רשע וסוגיא דהתם גבי רשעמו אציי
דרבא אמר ואציי הוה מוקי כרבי
מאיר צמימה ומלקות דמלקות וממוין
לא כרין קרא אמר רשע רשע:
וכן היה רבי יהודה פוטרו מכל
דניגים שבתורה. מימה א"כ
מאי איריא דפטור ר' יהודה צנוט
לעיל ולמה לי ג"ש דעינין עינין
וגרסא לריי שלכסוף חור צו ר'
יהודה ממנה שיהיה פוטרו מצושת
לכד כשמלא דרשה לפוטרו ממיתה
וגלות א"כ אי לאו דגלי ג"ש דעינין
לפטור סומא הוה כפלא למדרש גבי
גלות כר' מאיר:

מוסף רש"י

יומא טבא לרבנן.
טעמא לתלמידי (קדושין
לא.) ולא עשה בהן
חבורה. דאין עליו חייב
מימה עד שיעשה צנס
טעמא (לעיל פה.) אין
לכבדים בושת. דמיישי
למ העבד. לא מימנה תורה
למ דמי צממו (סנהדרין
פד.)

רבינו הגואל

אמר רב יוסף מריש הוה
אמינא מאן דאמר הלכה
כר' יהודה עבדינא ליה
יומא טבא לרבנן. דאמינא
לא מפקדינא וקא עבדינא
מצות. וכין דשמעית להא
דר' חנינא דאמר גודל
המצווה ועושה ממי
שיטנו מצווה ועושה
אמינא אורבא מאן דאמר
לי אין הלכה כר' יהודה
עבדינא יומא טבא לרבנן.
וכין דאוקמינן למתניתין
דדייא סתמא דלא כר'
יהודה. שמע מינה דלית
חילתא כר' יהודה.
דהאמר ר' יוחנן הלכה
בכל מקום כסתמא
דמתניתין. החובל בבת
קטנה שלאחרים חבלה
למי פירי. כלומר ה'
דברים שחבלה למי. מי
אמרינן כיון דאקני רחמנא
שבח נעורים לאביה, פירי
דכתיב בנעוריה בית אביה,
וגריסין כחובות בנעוריה
בית אביה. כל שבח
נעורים לאביה. ותנן האב
זכאי בכחו בקידושה
ככסף בשטר ובביאה,
זכאי במציאתה ובמעשה
דייה. חבלה נמי לאביה
הוה דהא אפחתה מכספה,
פירי שאק קטע ידה או
סימה עינה פחת לאביה
מכסף קידושה הראיון לו
הולך יקח החבל במקום
אותו פחת. דאי בעי
למיססרה למוכה שחין
מצי מסר לה, פירי דיש
לאב למסר את בתו קטנה
לכל אשות שירצה שנאמר
את בתי נותני איש הזה,
וכין שיעשה לה טובה
ומסרה לטוב וזהו שבח
נעורים. אבל חבלה כיון
דאי בעי מחבל בה לא מצי
חביל בה לא אקני ליה
רחמנא, פירי ויהא שלה.

המנות והיאך יפרוס על שמע להוציא אחרים וצירושלמי דמוקי שלא ראה מאורות מימיו ציושב צבית אפל [און] שולד צמעהרה
ואינו סומא א"ש אבל צמעהרה לידן משמע דמיירי צסומא ממש ומפרש טעמא דרבי יהודה דאמר אין פורס משום דאין נהנה מן
המאורות ורבין [סבדין] אית ליה הנאה כר' יוסי שראה קומא ואצוקא צידו אמר ליה צני אצוקא זו למא אמר ליה כל זמן שאצוקא
זו צדי צני אדם רואין אותי ומליין אותי מן הפחמים והאי טעמא לא שייך אלא צסומא ממש ונראה דאף ע"ג דפטור ר' יהודה
סומא מכל המנות מ"מ מדרבנן חייב דאע"ג דאשה מיפטרה צמנות עשה שהזמן גרמא ולא מחייבין אפילו מדרבנן משום שיש מלות
הרבה דמחייבת צהו אכל סומא אי פטרת ליה מכל המנות אפי' מדרבנן א"כ הי"ל כמו נכרי שאין נוהג צמורת שרשל כלל ולכך אותו
שלא ראה מאורות מימיו אפילו מדרבנן לא יפרוס על שמע עיון דלית ליה הנאה אכל צו בין ראה ונסתמא חייב מדרבנן ומוליא
אחרים ירי חובתן דאחרים נמי לא מחייבי אלא מדרבנן דק"ש רבנן היא כדאמר צמי שמתו (ברכות דף כא.) ולא דמי חיוב דסומא
לחיוב דקטן שהגיע לחינוך (א) שאין אלא לתוכו דאע"ג דחייב מדרבנן אין פורס על שמע להוציא אחרים ירי חובתו (י):

ובן היה ר' יהודה פוטרו מכל המצות (האמורות) בתורה.

מימה הא דתנן צפרק הקורא את
המגילה (מגילה דף כד. ושם) רבי
יהודה אומר כל שלא ראה מאורות
מימיו לא יפרוס על שמע אפי' ראה
ונסמא נמי אמר הכא דפטור מכל
המנות והיאך יפרוס על שמע להוציא אחרים וצירושלמי דמוקי שלא ראה מאורות מימיו ציושב צבית אפל [און] שולד צמעהרה
ואינו סומא א"ש אבל צמעהרה לידן משמע דמיירי צסומא ממש ומפרש טעמא דרבי יהודה דאמר אין פורס משום דאין נהנה מן
המאורות ורבין [סבדין] אית ליה הנאה כר' יוסי שראה קומא ואצוקא צידו אמר ליה צני אצוקא זו למא אמר ליה כל זמן שאצוקא
זו צדי צני אדם רואין אותי ומליין אותי מן הפחמים והאי טעמא לא שייך אלא צסומא ממש ונראה דאף ע"ג דפטור ר' יהודה
סומא מכל המנות מ"מ מדרבנן חייב דאע"ג דאשה מיפטרה צמנות עשה שהזמן גרמא ולא מחייבין אפילו מדרבנן משום שיש מלות
הרבה דמחייבת צהו אכל סומא אי פטרת ליה מכל המנות אפי' מדרבנן א"כ הי"ל כמו נכרי שאין נוהג צמורת שרשל כלל ולכך אותו
שלא ראה מאורות מימיו אפילו מדרבנן לא יפרוס על שמע עיון דלית ליה הנאה אכל צו בין ראה ונסתמא חייב מדרבנן ומוליא
אחרים ירי חובתן דאחרים נמי לא מחייבי אלא מדרבנן דק"ש רבנן היא כדאמר צמי שמתו (ברכות דף כא.) ולא דמי חיוב דסומא
לחיוב דקטן שהגיע לחינוך (א) שאין אלא לתוכו דאע"ג דחייב מדרבנן אין פורס על שמע להוציא אחרים ירי חובתו (י):

בעבד כנעני שרו פטור מכולם.

וא"ת והא צפרותא חייב כדקאמר צפ"ק דגיטין (דף יב: ושם) גבי קיטע די עדו של צחירו
נותן צצמו ורפואתו לרבו ופריך רפואתו לדייה היא דבעי איתסויי ציה ומשני לא צריכא דאמרוהו לה' יומי ועבדו סמא
חריפא ויתסתו בלתלא יומי ו"ל דה"ג פטור מכלס היינו מן היתרון דאמרוהו ציה' ויתסתו צג' ואם תאמר ותפשוט ממתני' דיכול
הרב לומר לצדד עשה עמי ואני וכן מדפטור משצת ו"ל דהכא מייירי בין את העבד ומיהו קשה מאי קמ"ל רבי יוחנן שנותן רפואתו לרבו
דהיינו היתרון דיתסתו מכולם. ומתני' היא דפטור מכולם ע"כ נראה שיש תחלק בין אחרים חובלין צו בין להצב עגמו חובל צו צבל"ם)
כיון דאקני ליה רחמנא שבח נעורים לאב. פי' בקונטרס דכתיב בנעוריה בית אביה כל שנה נעורים לאביה וצניטס אחוזין (צ"ט דף
י.) וס' גבי מליאת צנו וצמו הקטנים נמי פי' דצמו מליאתה לאביה משום דצמח נעורים לאביה וקשה לפירושו דצריש פרק קמא
דקדושין (דף ג: ושם) ובאלו נעירות (מכות דף מ:.) אמר דההוא צצפרת נדרים הוא דכתיב ולא ילפינן מהתם שאר דברים ונראה דכלל
דוכתי דקיטע צנה נעורים לסימנא צצמלא נקטיה ולא משום דמפיך מצנעוריה וצממעתינן נמי פירש בקונטרס צסוף דצירו לכסף
קדושין שלו דאי צני מסר לה לנמוול ומוכה שחין ומליאתה נמי לאב משום איצה דמפרש גרמא צפרק נעיה נשתפתה (ס' דף מו:
ושם) דחייטינן שמה מתוך שנהא שלא חתן לו מליאה ימסרנה לנמוול ומוכה שחין ומציעא ליה צצבלה לצדי אלעזר דאע"ג דאין
שייך צה איצה דלא קפיד צמדי דלית להו צערא צגופייהו כדאמר לקמן מ"מ ראוי הוא להיות של אצ משום דאפחתה מכספה:

תורה אור השלם

1. ויפשטו העדה בין
המכה ובין גאל הדם על
המשפמים האלה.
מדבר לה כד
2. וזאת המצוה החקים
והמשפמים אשר צוה ה'
אלהיכם ללמד אתכם
לעשות בארץ אשר
אתם עברים שמה
לרשתה: דברים ר א

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה וכן וכו'
שהניע למיחן שאינו אלא
למנוי:

גליון הש"ס

בתנ"י ר"א אין לעבדים
בושת. עין נדה דף מז
ע"א מוספות ד"ה צדק:
שם החובל בהן חייב. עין
לעיל דף פה ע"ב מוספת
ד"ה נדי דקמ:

הנהגות מהר"ב
רנשבורג

[א] בתנ"י צומן סהוא סלו.
ע"י פני הישע ולפ"מ
לעיל דף פו ע"א לק"מ
יעושה ודוק: